

Άτομα με ειδικές ανάγκες

Ορισμός

Άτομα με ειδικές ανάγκες θεωρούνται εκείνα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής, εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών εμποδίων.

Κοινωνική αντιμετώπιση

Η θέση τους στην κοινωνία καθορίζεται από τις:

- φιλοσοφικές θεωρίες της εποχής
- τις επιστημονικές εξελίξεις
- τις κοινωνικο-οικονομικές δομές
- τις αντιλήψεις και τις στάσεις της κοινωνίας

Ο ΟΗΕ προβλέπει:

- σύνδεση των προβλημάτων των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες με τα ανθρώπινα δικαιώματα
- αναγνώριση της ιδιαιτερότητάς τους, του «δικαιώματος στη διαφορά»
- θέσπιση ειδικής νομοθεσίας
- εξάλειψη κάθε είδους διακρίσεων
- παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην υγεία, στην πρόνοια
- παροχή της αναγκαίας υποστήριξης για κάθε είδος αναπηρίας
- πλήρη συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής, κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής, ανάλογα με τις δυνατότητές τους ή τις ανάγκες τους.

Η πραγματικότητα διαφέρει από τις προσδοκίες. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζουν:

- την κοινωνική απομόνωση
- την ανεργία
- την κοινωνική αναλγησία
- τον εγκλεισμό σε προσβλητικά για την ανθρώπινη προσωπικότητα ιδρύματα
- την έλλειψη οργανωμένης εκπαίδευσης

Αίτια περιθωριοποίησης των ατόμων με ειδικές ανάγκες

Άτομο – Σύγχρονο πλαίσιο

- Αντίδραση σε καθετί διαφορετικό. Ειδικά στις σύγχρονες κοινωνίες της μαζοποίησης, όπου επικρατεί η ανωνυμία και η χαλάρωση των κοινωνικών δεσμών (μεγαλουπόλεις), καλλιεργείται η απουσία σεβασμού προς το συνάνθρωπο, πόσο μάλλον στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Άμβλυνση κοινωνικής συνείδησης. Κοινωνίες με ηθική χρεοκοπία, θεοποίηση χρήματος, επιδίωξη προσωπικού συμφέροντος και μόνο, απώλεια ευαισθησίας προς τον πλησίον, πόσο μάλλον όταν αυτός βρίσκεται σε δυσχερή θέση.
- Η κυριαρχία του τεχνοκρατικού τρόπου ζωής και η προσκόλληση αποκλειστικά στο ειδικό αντικείμενο μας έχουν μετατρέψει σε γρανάζια της μηχανής δίχως να το αντιληφθούμε, οπότε χωρίς ηθικοπνευματικά εφόδια υποδουλωνόμαστε στο συρμό και αντιμετωπίζουμε ως κατώτερα αυτά τα άτομα.

Οικογένεια – Σχολείο

- Απουσία κατάλληλης ανθρωπιστικής παιδείας από την οικογένεια και το σχολείο. Συγκεκριμένα, η ίδια η οικογένεια πρώτη από όλους μεταφέρει προκαταλήψεις και ταμπού στα νεότερα μέλη της και τα παγιδεύει συστηματικά σε στερεότυπα για τα άτομα αυτά.
- Το σχολείο, από την άλλη πλευρά, επιμένει στη μετάδοση στείρων γνώσεων, μετατρέπεται σε εκκολαπτήριο - ιδίως το λύκειο - αυριανών παραγωγικών μονάδων και τεχνοκρατών, χωρίς να γαλουχεί τα παιδιά με ανθρωπιστικές αξίες.

MME

- Τα MME προβάλλουν αυτά τα άτομα ως πρόσωπα που χρήζουν ιδιαίτερης μεταχείρισης και δημιουργούν την εντύπωση ότι είναι ανίκανα να κάνουν οτιδήποτε αξιόλογο. Λίγες είναι οι διαφημιστικές προσπάθειες π. χ. παραολυμπιακοί αγώνες.
- Επίσης, μέσα από διάφορα σίριαλ ενσταλάζετε στους πολίτες η αντίληψη ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι παιδιά ενός κατώτερου Θεού.

Κράτος

- Το κράτος ενδιαφέρεται κυρίως για την οικονομική πολιτική και την καλή πορεία των οικονομικών δεικτών και όχι για την κοινωνική πολιτική και την κρατική πρόνοια.

Γιατί η περιθωριοποίηση αυτών των ατόμων δηλώνει χαμηλό πολιτισμικό επίπεδο:

- Το φαινόμενο της περιθωριοποίησης ατόμων με ειδικές ανάγκες πρέπει να καταγγελθεί γιατί συνεπάγεται έλλειψη ανθρωπισμού και ευαισθησίας από την κοινωνία, απουσία εξευγενισμού της Ψυχής, μειωμένο ήθος και τελικά έλλειψη αλληλεγγύης και κοινωνικής συνείδησης, στοιχεία που αποτελούν ακρογωνιαίους λίθους μιας πολιτισμένης κοινωνίας.
- Υπό αυτές τις συνθήκες τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορεί να έχουν συμπλέγματα κατωτερότητας, ανασφάλεια και άγχος, στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία με χαμηλό επίπεδο. Την ίδια στιγμή, τα άτομα αυτά είναι δυνατόν να εκδηλώσουν ακόμη κι επιθετικότητα. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι μια τέτοια κοινωνία που δε μεριμνά για τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι αναξιοκρατική και επομένως μη δημοκρατική και μη πολιτισμένη. Ο δείκτης άλλωστε της κουλτούρας ενός λαού σχετίζεται άμεσα με τη στάση των πολιτών και της πολιτείας απέναντι σε ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες.

Μέτρα για την ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην κοινωνία και στην παραγωγή

Άτομο

- * Να αποβάλουμε κάθε προκατάληψη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, να κατανοούμε τα προβλήματά τους και να είμαστε αρωγοί τους κάθε φορά που παρίσταται ανάγκη. Ακόμη, να τους παραχωρούμε προτεραιότητα σε χώρους εξυπηρέτησης του κοινού και η συμπεριφορά μας αυτή να είναι ανυπόκριτη. Η αδιαφορία μας, η περιφρόνηση και η ρατσιστική αντιμετώπισή τους είναι απάνθρωπη στάση ζωής, που πληγώνει τα άτομα αυτά και, πολλές φορές, τους αναστέλλει τη διάθεση για ζωή. Να συνειδητοποιήσουμε, επίσης, ότι ο ένας για τον άλλο μπορεί να γίνει ένας μικρός «θεός».
- * Να αγκαλιάζουμε με αγάπη τις πρωτοβουλίες τους, να τους συμπαραστεκόμαστε και να ενθαρρύνουμε τις δραστηριότητές τους ώστε με τον τρόπο αυτό να τονώνεται η ψυχολογία τους και να αποκτούν αυτοπεποίθηση και σιγουριά. Με τη συμπαράσταση και την κατανόησή μας τα άτομα με ειδικές ανάγκες μπορούν εύκολα να μεταβληθούν σε άτομα με ειδικές ικανότητες. Δεν πρέπει, βέβαια, να μας διαφεύγει πως άτομα με σωματικές αναπηρίες έχουν

Σχεδιάγραμμα Έκθεσης Άτομα με ειδικές ανάγκες

διαπρέψει στις Τέχνες και στα Γράμματα. Η συμπαράστασή μας στα άτομα αυτά πρέπει να γίνει τρόπος ζωής, γιατί μόνο έτσι θα διευκολύνουμε τη ζωή των συναθρώπων μας.

* Να διοργανώνουμε μαζί τους διάφορες εκδηλώσεις, ώστε να τους δίνουμε την ευκαιρία, με ίσους όρους, να εκδηλώνουν την ικανότητά τους και να αποκαλύπτουν το ταλέντο τους. Εξάλλου, καθημερινά διαπιστώνουμε όχι μόνο τηναγωνιστικότητα των ατόμων αυτών, αλλά και τις δυνατότητές τους. Οφείλουμε, επομένως, να βοηθήσουμε και εμείς να αισθάνονται κοινωνικά χρήσιμοι, όπως είναι και στην πραγματικότητα.

* Να αναπτύσσουμε ανυπόκριτες φιλικές και κοινωνικές σχέσεις μαζί τους, χωρίς αυτό να θεωρείται ως στάση ζωής που υπαγορεύεται από οίκτο, εξαιτίας του προβλήματός τους, αλλά γιατί το αξίζουν και το δικαιούνται. Με τη στάση μας αυτή θα αποφευχθεί ο κοινωνικός τους αποκλεισμός. Αυτή, εξάλλου, η συμπεριφορά φανερώνει και τον ανθρωπιστικό μας πολιτισμό.

* Να δημιουργηθούν ομάδες εθελοντών για βοήθεια και συμπαράσταση στα άτομα με ειδικές ανάγκες.

* Στα σχολεία οι εκπαιδευτικοί να είναι φιλικοί απέναντί τους, να δείχνουν κατανόηση, να είναι εφοδιασμένοι με υπομονή και επιμονή και να διευκολύνουν την ένταξή τους στο σχολικό περιβάλλον. Να έχουν δε υπόψη τους ότι τα άτομα αυτά έχουν αυξημένη ευαισθησία, πιο ευάλωτο εγώ, πληγώνονται και απογοητεύονται εύκολα.

* Οι γονείς να καλλιεργούν στα παιδιά τους -από τη μικρή τους ηλικία- το σεβασμό, την κατανόηση και την αλληλεγγύη προς τα άτομα αυτά. Να τους εμφυσήσουν την άποψη ότι «είμαστε άνθρωποι, όταν γινόμαστε συνάνθρωποι».

Πολιτεία – Κράτος

* Να καταστρώνει προγράμματα ομαλής ένταξής τους στην κοινωνία και αποδοχής τους από το σκληρό κόσμο που ζούμε.

* Να παρέχει τα αναγκαία μέσα και να χορηγεί τον αναγκαίο εξοπλισμό, ώστε να μπορούν να εξυπηρετούνται τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Επίσης, να τους παρέχει δωρεάν τα μέσα εξυπηρέτησής τους, ή, αν αυτό δεν είναι δυνατό, τουλάχιστον να χρηματοδοτεί την αγορά τους. Ακόμη, η Πολιτεία πρέπει να προβεί σε γενναία οικονομική ενίσχυση των γυναικών που φροντίζουν άτομα με ειδικές ανάγκες.

* Να τους παρέχει τη δυνατότητα για ατομική δημιουργία ή για ομαδικές εκδηλώσεις. Να δημιουργεί ειδικούς χώρους άθλησης, με τον κατάλληλο εξοπλισμό και το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό.

* Κοινωνική πρόνοια: Να τους εξασφαλίζει πλήρη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και, αν υπάρχει ανάγκη, να ιδρύει ειδικούς «οίκους», στους οποίους θα εξυπηρετούνται τα άτομα αυτά. Επίσης, ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί να αναλάβουν την παρακολούθηση των ιδίων των ατόμων αλλά και την καθοδήγηση των οικογενειών τους.

* Να μεριμνά ιδιαίτερα για την ομαλή ένταξη των νέων με ειδικές ανάγκες στο σχολικό περιβάλλον. Ακόμη, να επισπεύδεται η διαδικασία εξέτασής τους, ώστε να προσφέρεται η κατάλληλη εκπαιδευτική στήριξη από τα Κέντρα Διάγνωσης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.) του Υπουργείου Παιδείας.

* Στον τομέα εργασίας: Να καταρτίζει προγράμματα επαγγελματικής αποκατάστασης, να θεσπίσει περισσότερες θέσεις εργασίας στο δημόσιο για τα άτομα αυτά και να δοθούν κίνητρα για περισσότερες προσλήψεις και στον ιδιωτικό τομέα. Από έρευνα που έγινε διαπιστώθηκε πως εννέα στις δέκα επιχειρήσεις δεν απασχολούν εργαζόμενους με αναπηρίες, γιατί δε διαθέτουν την υποδομή και την υποστηρικτική τεχνολογία.

Σχεδιάγραμμα Έκθεσης Άτομα με ειδικές ανάγκες

* Να επεκταθεί η υποδομή για την εξυπηρέτησή τους σε όλα τα μέσα μεταφοράς, σε οδούς και κτίρια δημόσιων υπηρεσιών, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους σε αυτά. Είναι απαραίτητο να τοποθετηθούν ράμπες στα πεζοδρόμια και στα μέσα μεταφοράς, ειδικοί σηματοδότες με ηχητικά σήματα, ειδική λωρίδα κυκλοφορίας στους δρόμους. Τα άτομα με προβλήματα κινητικά, ακοής, όρασης είναι δυνατόν να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους, αν η πολιτεία δείξει έμπρακτα το ενδιαφέρον της.

* Τέλος, η Πολιτεία να αγκαλιάσει με στοργή τα άτομα αυτά, να είναι απλόχερη σε χρηματοδοτήσεις και να εκλάβει ως πρωταρχικό της χρέος τη συμπαράστασή της προς τους συνανθρώπους μας που έχουν ειδικές ανάγκες. Εξάλλου, με τον τρόπο αυτό θα αποδείξει και τον πολιτικό της πολιτισμό.

Συνέπειες της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με ειδικές ανάγκες

1. Ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των ατόμων και απαλλαγή από αισθήματα κατωτερότητας.
2. Απαλλαγή από φοβίες, εντονότερη δραστηριοποίηση και δημιουργική διάθεση.
3. Τόνωση της αισιοδοξίας, απομάκρυνση από το περιθώριο.
4. Βοήθεια να ξεπεράσουν ψυχολογικά την αναπηρία τους, αποδεικνύοντας τη χρησιμότητα για τον εαυτό τους και για τους άλλους.
5. Ανάπτυξη αλληλοσεβασμού και αλληλοκατανόησης, προϋπόθεση για καλύτερη κοινωνική συνοχή.
6. Ελάφρυνση της οικογένειας από το ψυχολογικό, κοινωνικό και οικονομικό βάρος.